

Handläggare
Maria Saario
Telefon: 08-508 25 403**Till**
Socialnämnden

Uppföljning av Sprututbytesverksamheten

Svar på skrivelse från Jackie Nylander (V)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Gillis Hammar
FörvaltningschefFredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Jackie Nylander (V) efterfrågar i skrivelse en rapport över verksamheten med sprututbyte. Sprututbytesverksamheten på St Görans sjukvårdsområde som drivs av Infektionskliniken Karolinska Universitetssjukhus startade 8/4 2013.

Under 2013 skrevs 963 enskilda personer in som nya deltagare i sprututbytesprogrammet. Av dessa var 214 kvinnor (22 %). Tillsammans har dessa enskilda gjort 7 484 besök.

Vad gäller nysmitta av hiv och hepatiter kan verksamheten fastslå att ingen nysmitta har skett av hiv bland deltagarna i sprututbytesprogrammet. Inte heller har det skett någon nysmitta av hepatit B.

Av de inskrivna under 2013 uppgav 59 % att de hade en kontakt med socialtjänsten. En lägre andel, 43 %, hade kontakt med beroendevården. Sammanlagt 73 % uppgav att de hade kontakt med antingen socialtjänst, beroendevård eller psykiatri. En förhållandevis stor andel har uppgett att de inte har kontakt med någon huvudman (27 %).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på strategiska enheten på avdelningen för stadsövergripande sociala frågor i samarbete med Sprututbytesverksamheten.

Bakgrund

Jackie Nylander (V) hemställer i skrivelse en uppföljning av det gångna årets sprututbytesverksamhet samt nulägesanalys och framtidsplaner.

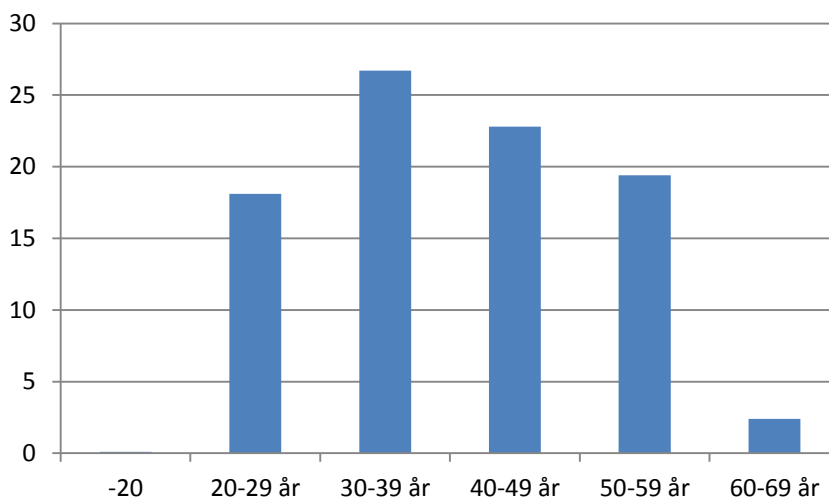
Ärendet

Sprututbytesverksamheten på St Görans sjukvårdsområde, som drivs av Infektionskliniken Karolinska Universitetssjukhuset, startade 8/4 2013. Verksamheten är en försöksverksamhet som är planerad att pågå under 4 år och utvärderas vetenskapligt av Centrum för psykiatriforskning, KI. Sprututbytesverksamheten kommer på årlig basis rapportera förutbestämda parametrar till HSN-förvaltningen, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten genom en verksamhetsberättelse. Data som presenteras fram till godkänd verksamhetsberättelse får anses som preliminära.

Antal besökare och kön

Under 2013 skrevs 963 enskilda in som nya deltagare i sprututbytesprogrammet. Av dessa var 214 kvinnor (22 %). Tillsammans har dessa enskilda gjort 7 484 besök.

Åldersfördelning fördelat i %

Personer som är under 20 år får enligt *Lagen om utbyte av sprutor och kanyler* inte byta sprutor men utnyttja verksamheten i övrigt. Störst åldersgrupp som varit inskrivna i sprututbytesprogrammet är 30-39 år (26,7 %) följt av 40-49 år (22,8%).

Antal enskilda som tillhör Stockholms stad

Sprututbytesverksamheten redovisar att antalet enskilda som har Stockholms stad som sin hemkommun som besöker verksamheten är 48,3 procent.

Hälsotillstånd

Sprututbytesverksamheten erbjuder alla besökande en kontakt med läkare, barnmorska och tandläkare utifrån behov. När det är nödvändigt remitteras också patienter till annan specialistvård.

Samtliga som skrivs in på Sprututbytesverksamheten testas avseende hiv och hepatiter. De som inte har skydd mot hepatit A och hepatit B erbjuds vaccination.

Av 963 inskrivna patienter under 2013 har 91,4 procent provtagits. Totalt har det tagits 1021 hivtester, 872 tester för hepatit A, 875 tester för hepatit B och 906 tester för hepatit C.

76 enskilda (8,7 % av provtagna) har diagnosen hiv. Av dessa är två enskilda nydiagnostiserade, men bedöms inte ha blivit smittade i Sverige.

13 enskilda (1,5 % av provtagna) är diagnostiserade med en kronisk (smittsam) hepatit B, vilket är en förväntad siffra.

722 personer (82,8% av provtagna) har antikroppar mot hepatit C och av dessa har 563 (74,2 % av provtagna) en aktiv hepatit C med positivt HCV-RNA. Det ger en total prevalens på aktiv hepatit C på 61,4 %. Denna siffra är förväntad mot bakgrund av tidigare prevalensdata i gruppen.

Vad gäller nysmitta av hiv och hepatiter kan verksamheten konstatera att ingen nysmitta har skett av hiv bland deltagarna i sprututbytesprogrammet. Inte heller har det skett någon nysmitta av hepatit B.

Antal som länkas till annan behandling

Av de inskrivna i verksamheten under 2013 uppgav 59 procent att de hade pågående kontakt med socialtjänsten. 43 % hade en pågående kontakt med beroendevården. Sammanlagt 73 % uppgav att de hade kontakt med antingen socialtjänst, beroendevård eller psykiatri.

Under det första verksamhetsåret har samtliga inskrivna besökare fått information om att Sprututbytesverksamheten erbjuder samtal och bedömningar avseende missbruk/beroende/psykiatri. Vidare ges

information om att stöd kan ges till länkning till socialtjänst, beroendevård och psykiatri. Varje möte med patienten anses vara en intervention som genom bemötande i det dagliga samtalet är en ingång till ett förändrat riskbeteende.

Arbetet med patienterna innefattar såväl hänvisningar som direkta kontakter/remisser till socialtjänst och andra vårdgivare. Något heltäckande system för uppföljning av hur patienten fullföljer dessa hänvisningar finns inte på grund av bl.a. den sekretess som råder mellan hälso- och sjukvården och andra huvudmän.

Kuratorn på verksamheten har under 2013 träffat flertalet av de inskrivna patienterna och har haft samtal om sprututbyte eller korta kontakter i väntrummet. 478 registrerade möten finns i samband med sprututbyte. 100 besök har varit av specifikt rådgivande eller stödjande karaktär. Det kan även innefatta hänvisning, länkning eller direktkontakt med socialtjänst. Totalt har kuratorn haft 1 207 patientbesök inklusive möten i samband med ett sprututbyte.

Under året har läkare på verksamheten samtalat specifikt med patienter om beroendetilstånd och dess behandlingsmöjligheter. 126 besök har renderat i en beroendediagnos vilket innebär att konsultationen fokuserat på att hänvisa, länka eller skapa direktkontakt med socialtjänst och/eller beroendevård. Totalt har 32 remisser skrivits av både akut och icke akut karaktär. Av dessa har fem remisser varit relaterade till enbart akuta somatiska tillstånd.

Utlämnade och återlämnade av sprutor

I Lagen om utbyte av sprutor och kanyler står det följande;

En spruta eller kanyl får lämnas ut av landstinget endast som en begagnad spruta eller kanyl samtidigt lämnas in. Utlämnande får dock ske om det finns särskilda skäl till varför motsvarande begagnade sprutor och kanyler inte kan lämnas in.

Den enskilde får tre sprutor vid inskrivningen till sprututbytesverksamheten. Antalet kan därefter ökas upp till att 15 sprutor och 15 kanyler delas ut under förutsättning att de första tre sprutorna och kanylerna återlämnats. Ett annat exempel på särskilda fall kan vara då sprutor och kanyler har blivit omhändertagna i samband med sjukvård eller ingripande av polis, våktare och kriminalvård.

Under verksamhetens första år har 56 154 kanyler lämnats ut och 46 925 har återlämnats (84 %). 53 622 sprutor har lämnats ut och 40 105 har återlämnats (75 %).

Siffrorna motsvarar vad som kan förväntas vid en nystartad verksamhet och återlämningsgraden antas bli högre vartefter verksamheten varit igång. Återlämningsgraden ökar naturligt över tid. Då 100 personer var inskrivna var återlämningsgraden för kanyler 63,4 % jämfört med när 950 personer var inskrivna, då återlämningsgraden av kanyler var 83,2 %.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Sprututbytesverksamheten har varit igång i ett år, fungerar planenligt och är en välbesökt verksamhet. Det kan fastslås att ingen nysmitta har skett av hiv och hepatit B bland deltagarna i programmet under det första verksamhetsåret.

Av de inskrivna under 2013 uppgav 59 % att de hade en kontakt med socialtjänsten. Det visar att verksamheten har nått fram till enskilda som har kontakt med socialtjänsten i någon form vilket kan anses som positivt. En lägre andel, 43 %, hade kontakt med beroendevården. Sammanlagt 73 % uppgav att de hade kontakt med antingen socialtjänst, beroendevård eller psykiatri. Då det för flertalet besökare finns behov av samlade insatser från både socialtjänst, beroendevård, psykiatri, och övrig hälso- och sjukvård för att komma ifrån sitt skadliga beteende anser förvaltningen att det så kallade länkningsarbetet på Sprututbytesverksamheten är av fortsatt stor betydelse.

Förvaltningen kommer även fortsättningsvis följa sprututbytesverksamheten.

Bilaga

Uppföljning av sprututbytesverksamheten, skrivelse från Jackie Nylander (V)